

8e JAARGANG

NUMMER 6

JUNI 1972

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S ELIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

EEN "VOLKS" - CONGRES IN GRONINGEN

DAT WAT in de huis-tuin-en-keukentaal met het woord "volk" pleegt te worden aangeduid, bestaat - zoals iedereen weet - uit verschillende groepen en sociale lagen, die in niets op elkaar lijken en die niets met elkaar gemeen hebben. Neem nou bijvoorbeeld het zogenaamde "volk" van Groningen: de maatschappelijke tegenstellingen daarbinnen zijn dermate groot, dat zij ook bij een vluchtig bezoek aan die provincie onmiddellijk in het oog springen. De arbeidershuisjes in Oude Pekela, Veendam, Winschoten, Beerta of Finsterwolde staan in een totaal **a n d e r e** wereld dan de kolossale villa's van de hereboeren langs de Dollard. Op de kaden van Delfzijl worden de coasters geladen en gelost door een **a n d e r** slag mensen dan wat in de riante bungalows van Paterswolde woont. Vandaar dat wij er nogal wat moeite mee hadden om te begrijpen wat Fré Meis en zijn C.P.N. nu eigenlijk precies bedoelden, toen zij een Groninger Volkscongres op touw gingen zetten.

Nu dat zogenaamde Volkscongres in de Korenbeurs van de stad Groningen achter de rug is, zijn ons inmiddels twee dingen duidelijk geworden: 't was geen congres van de Groninger arbeiders en het was zelfs helemaal geen **c o n g r e s**, om deze reden, dat er geen sprake was van beraadslagingen of discussies.

Rudie Kagie, die van dit zogenaamde congres een verslag gemaakt heeft voor het weekblad "Vrij Nederland" 1), heeft het een "massaal congres" genoemd. Maar dat was het óók niet, tenzij de heer Kagie het woord "massaal" in een **á**ndere zin hanteert dan algemeen gebruikelijk is. Er waren - volgens een mededeling van Fré Meis zélf - zestienhonderd mensen. Dat kunnen wij met de allerbeste wil van de wereld geen massa noemen. Integendeel, als het cijfer iets bewijst dan dit, dat het Groninger Volkscongres de massa van de Groninger arbeiders totaal onverschillig heeft gelaten.

Dat er op dit "congres" ook het woord werd gevoerd door een telefonist, een strokartonarbeider, een huisvrouw en een onderwijzeres, achten wij met de voorafgaande bewering niet in strijd. Eén zwaluw maakt nog geen zomer, zegt men en de aanwezigheid in de Korenbeurs van een betrekkelijk gering aantal personen, die inderdaad uit de arbeidersklasse stammen wil nog allesbehalve zeggen dat deze daar werkelijk zelfs maar vertegenwoordigd was.

Daar komt dan nog een "kleinigheid" bij. Ieder die ook maar enigszins op de

1) "Vrij Nederland" van 22 april 1972.

hoogte is met de situatie waarin het Groninger proletariaat al vele generaties lang verkeert, zal terstond moeten erkennen, dat een onderwijzeres uit een klein dorp als Grijpskerk, hoezeer ook met de neus op de sociale verhoudingen en tegenstellingen gedrukt, nog bepaald niet dezelfde taal spreekt als een fabrieksarbeider uit Stadskanaal of een landarbeider uit Oostwold. Dat de bewuste dame een open oog zal hebben voor de noden en problemen der Groninger arbeiders trekken wij daarbij geen moment in twijfel. Maar het maakt nu eenmaal een groot verschil of men praat over een toestand waar men begrip voor heeft, dan wel over de toestand waarin men zelf geplaatst is. Wat de heer Albert Luppens, de aanwezige strokartonarbeider, betreft, hij is - zo heeft men kunnen vernemen - NVV-bestuurder te Nieuweschans. Kan uitgerekend hij representatief worden genoemd voor de Groninger strokartonarbeiders? Wie, die zich de enorme tegenstelling herinnert, die bij de jongste staking in de strokartonindustrie aan de dag trad tussen de arbeiders enerzijds, de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale van het NVV en haar landelijk voorzitter Liefwaard anderzijds, zou dát zonder de allergrootste aarzeling durven te beweren? Is er één strokartonarbeider in Westerwolde, die nu al vergeten is, dat de heer Liefwaard geen poot aan de grond kreeg toen hij op zondag 5 oktober 1969 in hotel Dijkstra in Oude Pekela voorstelde de aan de gang zijnde staking onmiddellijk te beëindigen 2), maar dat de plaatselijke vakbondsbestuurders zijn parool wilden opvolgen?

Mogelijk dat iemand - Fré Meis bijvoorbeeld - ons zal willen tegenwerpen, dat er op zaterdag 15 april, de dag dat het Volkscongres werd gehouden, des morgens in de strokartonindustrie werd gewerkt en dat er in de middaguren, niet in de Korenbeurs, maar wel in het op een steenworp-afstand daarvan gelegen Café Maas, toch nog altijd driehonderd strokartonarbeiders aanwezig waren, die daar de sprekerslijst in omgekeerde volgorde afwerkten 3). Daarop zeggen wij: 300 strokartonarbeiders vormen ongeveer 15% van het aantal, dat in deze bedrijfstak werkzaam is en dat is, tegen de achtergrond van hetgeen zich juist dáár afspeelt slechts een schijntje. Bovendien: als er in de strokartonindustrie gewerkt werd en de bewuste arbeiders op grond daarvan niet in de Korenbeurs konden zijn, bewijst het feit dat Albert Luppens er wél was dan niet, dat zij n positie een andere is dan die van de doorsnee-arbeider?

Er valt nóg iets op te merken. Rudie Kagie vertelt in "Vrij Nederland", dat de toespraak van de reeds door ons genoemde onderwijzeres uit Grijpskerk aan de zaal slechts een zwak applaus ontlokte. Bewijst dat, dat de aanwezigen toch eigenlijk méér geïnteresseerd waren in de situatie in de fabrieken dan in die van het onderwijs? Helemaal niet! De professor (!) Lolle Nauta, lid van de P.v.d.A., kreeg heel wat meer aandacht dan zij toen hij over de positie van de universiteit sprak. Met andere woorden: wat de Groninger arbeiderskinderen op het gebied van het lager onderwijs tekort komen - dáárover ging het betoog van de onderwijzeres - interesseerde de congres-deelnemers veel minder dan de verhoudingen bij het hoger onderwijs, dat gelijk bekend nog altijd nauwelijks door arbeiderskinderen wordt gevolgd. Dat is tekenend voor de sociale positie van het meerendeel der in de Korenbeurs aanwezigen.

Tot hen die op het Volkscongres het woord voerden behoorde ook Rienke Regtien, de vrouw van de voormalige student-leider Ton Regtien. Zij had het onder meer over "de klassenstrijd". Maar uit hetgeen zij daarover opmerkte is het wel duidelijk geworden, dat wat zij daaronder verstaat iets totaal anders

2) Een verslag van die vergadering werd gepubliceerd in de "Winschoter Courant" van 6 okt. 1969. Men zie ook "Daad en Gedachte" van nov. 1969.

3) Aldus "Vrij Nederland" van 22 april j.l.

is dan de praktijk van de Groninger arbeiders. Zij - en ook prof. Lolle Nauta - zagen, zo vertelt ons Rudie Kagie, "het gevecht van de Groninger boeren, arbeiders en middenstanders in 't kader van de nog niet geëindigde strijd om maatschappelijke gelijkheid voor iedereen."

Dat het congres zoiets slikte spreekt boekdelen! Maar wat zullen de landarbeiders in het Oldambt er wel van gedacht hebben bij het lezen van het verslag in de "Winschoter Courant"? De jongeren zullen wellicht verbaasd hun ogen hebben uitgewreven, omdat zij van "een gevecht van Groninger boeren en arbeiders" (en tegen wie dan wel?) nog nooit iets hadden gemerkt. De oudere landarbeiders, oud genoeg om nog herinneringen te bewaren aan de grote en uiterst felle landarbeidersstaking van 1929, zullen met bitterheid geconstateerd hebben dat zij tot dusver van nog nooit iets anders getuige waren dan van 'n gevecht tussen arbeiders en boeren. Wie de Groninger verhoudingen ook maar enigermate kent, weet welk een daverende onzin met het bovenstaande door Rienke en Lolle aan het congres werd opgedist. Het klinkt goed, zo'n frase over een gemeenschappelijke strijd van arbeiders en boeren. Maar dan toch alleen maar voor lieden, die de werkelijkheid niet van de eindeloze Groninger akkers, doch alleen maar uit de door de CPN uitgegeven boekjes van Lenin kennen. Hij, Lenin, kende alleen maar de arme boeren, die nog niet helemaal bevrijd waren van de druk van de Russische adel en in de meest achterlijke, vóór-kapitalistische verhoudingen leefden. Ja, die boeren vonden in de Russische arbeider een bondgenoot in de gemeenschappelijke strijd tegen adel en tsarisme. Maar dát soort boeren zijn er in West-Europa helemaal niet en zeker niet in de provincie Groningen. Nergens in héél Nederland, behalve dan in de polders van de voormalige Zuiderzee, wordt de landbouw zó kapitalistisch bedreven als in de provincie Groningen. Alle Groninger boeren zijn agrarische ondernemers en dan nog wel héél wat grotere ondernemers dan menig eigenaartje van een kleine fabriek. De gedachte alleen al, dat zo'n agrarisch ondernemer uit bijvoorbeeld de gemeente Midwolda, samen zou strijden met de arbeiders uit de kleine, gelijkvormige woningwoningwinkjes van Finsterwolde is om te schateren.

Om te schateren is het ook als men Rienke Regtien hoort betogen, dat "de vrouw mee moet naar de protestvergaderingen, die op het werk van de man worden gehouden". Wat dacht Rienke eigenlijk? Dat zo'n arbeidersvrouw 's morgens vroeg niet haar handen vol had om de peuters naar school te helpen, de twaalfuurtjes klaar te maken, omdat - vanwege de afstanden - man noch kinders tussen de middag thuis kunnen komen? Dacht ze werkelijk, dat die arbeidersvrouwen ook verder niets te doen hadden? En afgezien daarvan! Wie beweert dat de vrouw "mee moet naar de protestvergaderingen op het werk", die veronderstelt, dat dergelijke protestvergaderingen - voor zover ze er zijn - van te voren worden uitgeschreven, dat de directies van de strokartonfabrieken, van de scheepswerven langs het Winschoterdiep, enz. enz. hun bedrijven daarvoor beschikbaar stellen. Naiever kan 't waarachtig nauwelijks. Dergelijke protestvergaderingen óp het werk kunnen nooit met toestemming van de patroon worden gehouden, vinden altijd tégen diens wil plaats. Zij zijn onverbreekelijk verbonden met het neerleggen van de arbeid gedurende een kortere of langere tijd, dat wil zeggen gekoppeld aan een spontaan gebeuren. Er is geen arbeider, die bij het ontwaken tegen zijn vrouw kan zeggen: "O ja, er is straks een protestvergadering op het werk. Ga je mee?" En dat komt allemaal, doordat de werkelijke klassenstrijd er héél anders uitziet dan de caricatuur daarvan in het hoofd van Rienke Regtien.

Het Volkscongres, hebben wij gezegd, was géén congres van de Groninger arbeiders, ook al waren er dan - naar verhouding bijzonder weinig - arbeiders in de Korenbeurs aanwezig. Hebben die, zal men vragen, tegen dit soort dwaasheden niet

geprotesteerd? Het antwoord luidt: nee. Of ze het zouden hebben gewild is iets dat wij niet weten. Maar áls dat het geval zou zijn, dan hebben ze daartoe niet de kans gekregen. We zeiden het reeds: er waren op het Volkscongres géén beraadslagingen of discussies. Een bevestiging daarvan is te vinden in wat Fré Meis zelf over het congres heeft opgemerkt 4): "Zestienhonderd mensen waren er, allemaal zo geladen als de pest. Naar veertien (!) redevoeringen hebben ze geluisterd. Als het zover is, kun je alles met die mensen bereiken." Inderdaad, na veertien redevoeringen zijn de mensen wel murw gemaakt; dan hoef je van hen niet meer kritiek of tegenspraak te vrezen! Daarvoor is trouwens, na veertien redevoeringen ook geen seconde zelfs meer beschikbaar. "Medezeggenschap en medebeslissingsrecht, dát moeten we zien te krijgen", riep op het Volkscongres een huisvrouw uit Leek. Haar woorden waren gericht tot "de heren uit Den Haag", maar ze zou ze ook - veel dichter bij huis - tot de organisatoren van 't congres hebben kunnen richten, die geen werkelijk congres, maar een soort van openbare vertoning op touw hadden gezet, een vertoning waarvoor zestienhonderd mensen waren opgetrommeld, die niet zélf wat mochten zeggen, maar het kostelijk recht kregen om geduldig en tot uitputtens toe te luisteren naar wat ánderen over hún problemen te zeggen wisten.

Over wie die "anderen" wel waren lopen de meningen uiteen. De "Vrij Nederland"-verslaggever Rudie Kagie - die naar u gehoord hebt een congres van 1600 man al "massaal" noemde - schreef in zijn blad: "Ook informanten buiten CPN-sfeer waren goed vertegenwoordigd". Hoe men dat "goed" wel dient te verstaan blijkt dan gauw verder in zijn reportage, waar hij terloops even een vertegenwoordiger van de KWJ-Onafhankelijke Organisatie van Werkende Jongeren aan het woord laat: Halbe Kuipers. Die constateert: "Er waren twee sprekers, die niet tot de vriendenkring van Fré Meis behoorden... Dat noem ik demagogie inplaats van democratie".

Dezelfde Halbe Kuipers behoort tot de ondertekenaars van een "Open brief", die op 5 mei j.l. werd afgedrukt in het blad "Werkende Jeugd". In die "Open brief", gedateerd 16 april 1972, en gericht aan het actiecomité van het Volkscongres, wordt ongezouten kritiek geleverd. Wij citeren:

"Geacht aktiekomitee,

Door middel van deze open brief maken wij ons ongenoegen kenbaar met betrekking tot het Volkscongres, door u georganiseerd, van zaterdag j.l. Volgens één uwer leden, de heer F. Meis, zouden de in de provincie Groningen werkzame Werkende Jongeren Organisaties, waaronder de KWJ en 't NVV-Jongerencontact, officieel zijn uitgenodigd deel te nemen aan het Volkscongres. Blijkens officiële informatie, die wij hebben ingewonnen bij onze landelijke sekretariaten, is dit NIET gebeurd...

Wij als werkende jongeren organisaties vinden dit laakbaar en hebben hiermee twijfels gekregen voor wat betreft de hele organisatie van uw kongres.

Nog vrijdagavond, voor het volkscongres, hebben wij contact met de op dat moment in de Korenbeurs aanwezige heer Meis opgenomen of wij ook nog zouden kunnen deelnemen en worden toegevoegd aan de sprekerslijst. De heer Meis zei toen: "Breng mij een duplicaat van jullie toespraak dan kan ik beoordelen of jullie in aanmerking komen". Aan dit verzoek werd door ons voldaan. Zaterdagmorgen echter kregen wij te horen dat 't om allerlei duistere redenen niet kon.

Toen wij onze toespraak overhandigden aan de pers maakte de heer Meis bezwaar en hij kwalificeerde dat als "provokatie".

Vanaf dat moment werd onze groep door een aantal mensen van de orde-

dienst in de gaten gehouden!!!!!!

Als het op een volkscongres gaat om alle mensen dan horen werkende jongeren daar ook bij. We worden in de maatschappij al méér dan genoeg gediskrimineerd!! Weet het aktiekommittee wel dat 28% der werklozen in de provincie Groningen beneden de 23 jaar is??????

Wij willen tenslotte opmerken, dat wij ernstige twijfels hebben aan de intentie van het aktiekommittee volkscongres.

Namens het NVV-Jongerenkontakt stad Groningen: Hans Dagolet,
namens KWJ-Onafhankelijke Organisatie van werkende jongeren,
distrikt Groningen: Lies Gehring, Halbe Kuipers.

Nou lezer, dat liegt er bepaald niet om. Het is niet de bedoeling geweest van het Volkscongres, dat iemand daar frank en vrij zou vertellen wat hij op zijn lever had, nee, er zou slechts dan iets verteld mogen worden, wanneer de heer Meis vooraf beoordeeld had of het wel verteld mocht worden! Als de schrijvers van de "open brief" naar aanleiding daarvan constateren, dat zij ernstig twijfelen aan de (goede) intentie van het actiecomité van het Volkscongres, dan gaan wij een stap verder. Als Rudie Kagie - zonder haar te beantwoorden - de vraag stelt of "de CPN met het organiseren van het Volkscongres wilde bewijzen, dat zij de enige politieke partij in het wijde gewest is die zich solidair met de arbeidersproblematiek verklaart", dan zeggen wij, dat dit zonder enige twijfel vast staat en dat het tevens - door de gang van zaken rond en op het Congres - weer eens is komen vast te staan dat deze CPN, net als andere partijen, zich aan de problemen van de arbeiders geen snars gelegen laat liggen. Wat werd er ook al weer door een van de spreeksters op het congres opgemerkt? "Er is kritiek op het Volkscongres, omdat de CPN er ledenwinst uit zou willen slaan. Nou en? Mag dat niet?" De zaal applaudisseerde. Er was n i e m a n d die opstond om te verzekeren, dat de CPN er géén ledenwinst uit wilde slaan. Niemand k ó n opstaan om uit te roepen, dat het er niet toe deed wat de CPN wilde, maar dat het er om behoorde te gaan, wat de Groninger arbeiders nu eigenlijk wilden. Niemand kon dat, doordat de organisatoren van het congres er wel zorgvuldig voor hadden gewaakt, dat de zaak volstrekt niet uit de hand zou lopen.

Nadat het laatste woord door de laatste spreker was gesproken volgde er een "demonstratie". Het Volkscongres ging de straat op. Het Volkscongres, niet de Groningse arbeidersklasse! "Iedere deelnemer aan de te houden demonstratie behoorde in het bezit te zijn van een biljetje, dat voor twee kwartjes te koop werd aangeboden. Een ordedienst inspecteerde de rij op illegale demonstranten", zo berichtte Kagie in "Vrij Nederland". Hij voegt er even verder aan toe: "Jongelieden met het kaartje 'ordedienst' op de revers traden resoluut en onvermurwbaar op tegen iedere demonstrant die geen deel in de voorbereidingen van het congres had en zich niettemin toch vóór de spandoeken waagde".

"Bij het passeren van de stoet", vertelt Rudie Kagie, "hief een groepje van Groninger corps-studenten een lied aan: 'Alle rooie rakkers in de allerhoogste boom'. "Zij", zo concludeert de V.N.-verslaggever, "hadden in ieder geval begrepen, wat er aan de hand was." Maar die conclusie is fout. De zoontjes van de Groninger ondernemers dáchten kennelijk, dat die brave burger Fré Meis en zijn congres-vriendjes de eigendomsverhoudingen bedreigden, waaraan zij hun bevoorrechte positie dankten. Dat was een dwaling. Met de - van nature - anti-kapitalistische strijd van de arbeidersklasse had dat Volkscongres geen ene mallemoer te maken.

4) Aldus "Vrij Nederland" van 22 april j.l.

=====

DE ZWITSERSE GROEP "KLASSENSTRIJD"
("KLASSENKAMPF" / "LOTTA DI CLASSE")

NADAT WIJ in april j.l. in contact waren gekomen met een Zwitserse groep die nauwe verbanden onderhoudt met de arbeiders van de n.v. Feldmühle, een van de dochterondernemingen van het AKZO-concern, die evenals de ENKA-fabrieken te Breda en Emmercompascuum met sluiting wordt bedreigd, kregen wij in de afgelopen maand mei contacten met een andere Zwitserse groep, die gevestigd is in Zürich en in de plaats Bellinzona in Italiaans Zwitserland. Deze groep geeft het blad "Klassenstrijd" uit, dat tegelijkertijd (met precies dezelfde inhoud) in de Duitse taal én in het Italiaans verschijnt. De groep is voor ons interessant, omdat zij met grote scherpzinnigheid de positie van de vakbeweging analyseert en deze definieert als een instituut, dat de belangen van het ondernemersdom dient. Wat verder opvalt is de grote aandacht, die door het orgaan van deze groep wordt besteed aan "wilde" acties en stakingen.

De groep "Klassenkampf"/"Lotta di classe" staat - blijkens een beschouwing die wij hebben aangetroffen in het op 1 mei j.l. verschenen nummer van haar blad - op het standpunt van de "zelfstandige arbeidersstrijd". Zij bedoelt daarmee een arbeidersstrijd die niet door de vakbeweging wordt geleid of gecontroleerd, maar door de arbeiders zélf. Zij zegt, in een toelichting daarop, dat de belangen van de arbeiders alleen maar door de arbeiders binnen de fabriek behartigd kunnen worden door organen die in de fabriek door de arbeiders tot stand worden gebracht. De groep definieert de klassenstrijd ook als een strijd tegen de burgerlijke staat en zij verklaart in een van haar publicaties, dat de burgerlijke democratie de heerschappij van het kapitaal over de arbeiders is.

Een dergelijk standpunt houdt natuurlijk in, dat de strijd van de arbeiders niet door partijgroeperingen, van welke kleur dan ook, kan worden gevoerd. Een dergelijke zienswijze, typisch voor de bolsjewisten van alle schakeringen, wordt dan ook door de groep "Klassenstrijd" niet gehuldigd. In de nummers van "Klassenkampf" en "Lotta di classe" die ons onder de ogen zijn gekomen komt het woord "partij" zelfs helemaal niet voor. Dat is des te opmerkelijker, omdat een van de opgenomen artikelen gewijd is aan het onderwerp "Strijd en organisatie". Zo deze Zwitserse groep de opvatting zou huldigen, dat de arbeiders bij hun klassenstrijd de steun van een partij-organisatie niet ontberen kunnen, dan zou die opvatting dáár om de hoek zijn komen kijken. Maar niets ervan. Waar het artikel "Strijd en organisatie" zich mee bezig houdt, dat is de vraag of een nieuwe, radicalere vakbeweging de taak van de oude, met het kapitaal verbonden vakbeweging zou kunnen overnemen. Die vraag wordt door de Zwitserse groep ontkennend beantwoord.

De groep "Klassenkampf"/"Lotta di classe" karakteriseert de blijkbaar ook in Zwitserland aan de gang zijnde pogingen om tot een vernieuwing van de structuur van de vakbeweging te geraken, als poging de arbeidersklasse, die met de oude vakbeweging voortdurend in conflict verkeert, opnieuw onder controle te krijgen. De "nieuwe vakbeweging", zo zegt de Zwitserse groep, "moet het geschokte vertrouwen van de arbeiders in de vakbeweging herstellen". "Klassenkampf"/"Lotta di Classe" constateert, dat die "nieuwe vakbeweging" zich naar de vorm minder reactionair, meer democratisch opstelt dan de oude, maar naar de inhoud van haar optreden zich toch volledig naast het ondernemersdom stelt en "ja" zegt tegen de wensen van het kapitaal. "Klassenkampf"/"Lotta di Classe" ziet het zo, dat deze "nieuwe vakbeweging" nu net precies beantwoordt aan datgene wat de moderne kapitalistische ontwikkeling vereist. In haar blad houdt de groep zich bijvoorbeeld

bezig met stakingen in de Geneefse metaalindustrie, die met de stichting van dergelijke nieuwe vakorganisaties eindigden. Men heeft hier, schrijft zij, te maken met een tendens, die niet slechts in Genève, maar in héél Zwitserland kan worden waargenomen. Die tendens heeft volgens de groep met zelfstandige arbeidersstrijd geen sikkepit te maken. Ja, de groep gaat zelfs nog een stap verder en merkt zeer konsekwent op, dat de tendens zelfs helemaal niets met arbeidersstrijd uitstaande heeft. Want, zo stelt zij, van arbeidersstrijd is alleen maar sprake en kan in het moderne kapitalisme alleen maar sprake zijn in de vorm van zelfstandige arbeidersstrijd.

Op een andere plaats definieert "Klassenkampf"/"Lotta di Classe" de zelfstandige arbeidersstrijd als "de ontmaskering van iedereen en alles wat discipline en orde predikt". Het blad zegt ook, dat er alleen maar dan door de arbeiders kan worden gestreden, wanneer zij zelf de leiding van hun strijd in handen hebben en de ontwikkeling ervan bepalen. Op een andere plaats heet het: "het eigen initiatief van de arbeiders kan niet in het parlement tot ontplooiing komen, niet in wetten tot uitdrukking worden gebracht, niet aan de onderhandelingstafel worden ontwikkeld." Dat is duidelijke taal die het naar onze overtuiging de moeite waard maakt het doen en laten van deze groep nauwlettend te volgen. Voor ditmaal tot slot nog een enkel citaat uit haar literatuur:

".... het is een illusie te geloven, dat de arbeiders hun belangen aan iets of iemand anders kunnen toevertrouwen, bijvoorbeeld aan 'n strijdbare ondernemingsraad...de enig mogelijke organisatievorm van de arbeiders is thans de massa-organisatie in de fabriek...De eenheid van de arbeidersklasse ontstaat t i j d e n s haar strijd om haar klassebelangen...Wij kritiseren de vakbeweging niet om tezelfdertijd een pleidooi voor het lidmaatschap van de vakbeweging te houden. Over de vakbeweging moet duidelijke taal gesproken worden: zij is één van de vele gezichten van het kapitalisme!"

=====

W E E R O N R U S T B I J M O N T E F O R N O

IN HET vorige nummer van "Daad en Gedachte" (mei '72) hebben wij aan de hand van uit Zwitserland ontvangen gegevens het een en ander verteld over een "wilde" staking, die midden juni van het vorige jaar uitbrak op de ijzergieterij van de n.v. Monteforno in Bodio (Italiaans Zwitserland). Op het moment dat ons desbetreffend artikel onder de ogen van onze lezers kwam ontvingen wij nieuwe informatie uit Zwitserland, die betrekking hadden op gebeurtenissen, die zich eind maart/begin april van dit jaar op de Monteforno-gieterij in Bodio hebben afgespeeld. Ditmaal is het niet tot een staking gekomen, wél tot het aftreden van de ondernemingsraad. De leden daarvan, min of meer vertrouwenslieden van de Zwitserse vakbeweging, hadden namelijk hun aftreden in het vooruitzicht gesteld, indien de arbeiders van het bedrijf niet akkoord zouden gaan met bepaalde voorstellen van de directie, waarmee zowel de bonden als de ondernemingsraad zich al bij voorbaat hadden verenigd. Het aftreden van de ondernemingsraad was bij wijze van dreigement, als een soort stok achter de deur, in het geding gebracht om de arbeiders onder druk te zetten. Maar de Monteforno-arbeiders zijn niet voor die druk geweken. Het "dreigement" maakte bijzonder weinig indruk op hen, integendeel, zij toonden zich over het heengaan van de betreffende ondernemingsraad allesbehalve

rouwig. Toen het eenmaal zover was staken zij niet onder stoelen of banken, dat daarmee hun wellicht de mogelijkheid geboden werd een ondernemingsraad te kiezen, die hun belangen eens wat beter zou behartigen dan de vorige. In hoeverre hun dat ook inderdaad gelukt is, is ons onbekend.

Onze jongste inlichtingen over de gang van zaken bij Monteforno in Bodio zijn afkomstig van een andere Zwitserse groep dan die welke ons over de gebeurtenissen van vorig jaar juni informeerde 1). Dat is de reden, dat dit opstel niet helemaal precies aansluit op het vorige. Over hetgeen zich tussen juni 1971 en april '72 in Bodio heeft afgespeeld verkeren wij in het onzekere. Hoe het zij, zoveel is wel duidelijk, dat er thans opnieuw sprake was van een bijzonder scherpe tegenstelling tussen de arbeiders en de vakbeweging en dat in de kwestie waar 't om ging, de vakbeweging en de Monteforno-directie wederom broederlijk samenwerkten.

De voorstellen van de directie hielden verband met de invoering van een maandloon. Tegelijk daarmee zou een verplichte bedrijfspensioenpremie van kracht worden. Bovendien bevatte de nieuwe loonregeling bepalingen omtrent een uitkering in geval van ontslag, omtrent overwerk en dat soort zaken.

De uitkering in geval van ontslag werd door de Monteforno-arbeiders als een bijzonder belachelijke zaak beschouwd. De directie kwam ermee voor de dag, omdat een nieuwe Zwitserse wet op het arbeidscontract haar ertoe verplichtte. Wat zij voorstelde was echter niets anders dan een leeg gebaar, waarmee zij formeel aan de bepalingen van de nieuwe wet voldeed. Het kwam er op neer, dat bijvoorbeeld een 50-jarige arbeider wanneer hij na niet minder dan twintig dienstjaren de fabriek zou verlaten een uitkering zou ontvangen ter grootte van 3 tot 5 maanden loon. Voor een jongere arbeider, met veel minder dienstjaren zou de uitkering veel geringer zijn. De arbeiders vonden dat een fooitje, dat in het geheel niets voorstelde. Wat zij verlangden kwam er op neer, dat iedere arbeider die de fabriek onvrijwillig verliet een vast bedrag voor ieder dienstjaar zou ontvangen, geheel onafhankelijk van zijn leeftijd.

Nog veel meer verzet rees er tegen de door de directie voorgestelde overwerkregeling. Zij kwam hierop neer, dat vier overwerkuren per maand niet zouden worden uitbetaald. Inplaats daarvan zouden dan vijf overuren op het tegoed van de arbeiders worden geboekt. Dat tegoed zou ieder half jaar worden verrekend, met dien verstande echter dat: a) van het tegoed zouden worden afgetrokken de door ziekte of verzuim verloren gegane arbeidsuren; b) het tegoed nooit helemaal zou worden uitgekeerd, maar dat er altijd vijf uur zouden blijven staan. Het laatste betekende uiteraard, dat de bewuste 5 uur overwerk helemaal niet zouden worden uitbetaald. Dat betekende dan weer, dat iedere Monteforno-arbeider de eerste maand na het inwerkingtreden van die regeling vier overwerkuren of vijf normale uren (want aldus was de berekening) voor niets zou werken. Bij een bezetting van 700 tot 800 man kwam dat er op neer, dat de directie zo'n slordige 4000 arbeidsuren van de arbeiders cadeau zou krijgen. Hoe smakelijk dat alles door vakbeweging en ondernemingsraad ook in twee vergaderingen werd opgedist, de arbeiders zagen de noodzaak daarvan volstrekt niet in.

Er kwam nog iets bij. Nadat de "wilde" staking van vorig jaar tot een loonsverhoging had geleid, sloten de directie en de vakbeweging een overeenkomst op grond waarvan de lonen voorlopig "bevroren" zouden zijn. Bij de invoering van het maandloon streefde de directie er naar die "loonbevrozing" min of meer contractueel vast te leggen. Uit de voorgestelde regeling kon niet meer worden afgelezen wanneer de arbeiders in aanmerking zouden komen voor verhogingen. Vragen die

1) Over deze Zwitserse groep zie elders in dit nummer.

op dat punt betrekking hadden, werden in de twee met de arbeiders gehouden vergaderingen zorgvuldig onbeantwoord gelaten.

Samengevat kon het voorstel van de directie aldus worden gekarakteriseerd:

- een loonstop, in ieder geval voor het hele jaar 1972;
- méér arbeidsprestatie voor minder loon als gevolg van het "tegoed" boeken der overwerkuren;
- vermindering van het loon met 't bedrag van de verplichte pensioenpremie.

De Monteforno-arbeiders wezen, zoals gezegd, de voorstellen als één man af. Precies zoals bij de "wilde" staking van vorig jaar juni gingen zij hun eigen weg, niet die van de vakbeweging, die het samen met de directie allemaal al bekookstooft had. Zeer terecht o.i. spreken de Zwitserse kameraden die ons van dit alles op de hoogte stelden van: een actie der Monteforno-arbeiders tegen de coalitie van vakbeweging en ondernemerdom

=====

E E N S I M P E L R E C E P T

DE "KRITISCHE" vakbondsbestuurder Pier van Gorkum heeft in "De Nieuwe Linie" van 19 april j.l. de Nederlandse arbeidersklasse een receptje in handen gedrukt tegen de kwalen van onze tijd. Een simpel receptje, omdat het - afgezien van een paar lastige haken en ogen, die de heer van Gorkum wel heeft zien zitten - naar zijn mening in principe allemaal een simpele zaak is. Op 't moment dat hij zijn receptje uitschreef had hij de nieuwe wet op de structuurverandering van de onderneming, die op 1 juli 1971 van kracht geworden is, open vóór zich op zijn schrijftafel liggen.

Deze nieuwe wet - die geldt voor alle ondernemingen met meer dan honderd man personeel en een eigen vermogen van f 10 miljoen (geplaatst aandelenkapitaal plus reserves), bepaalt, dat de Raad van Commissarissen van dergelijke bedrijven de bevoegdheid heeft om de directie te benoemen en te ontslaan, belangrijke investeringen goed of af te keuren, fusies en bedrijfssluitingen al dan niet te sanctioneren.

De nieuwe wet bepaalt tevens, dat de ondernemingsraden van dergelijke bedrijven de bevoegdheid hebben om voor de Raad van Commissarissen kandidaten te stellen. Bovendien is volgens die wet voor de benoeming van welke commissaris dan ook de instemming van de ondernemingsraad vereist.

Welnu, zegt Pier van Gorkum, met die wetsartikelen in de hand, kan de ondernemingsraad het er op aansturen, dat de helft van het aantal zetels in de Raden van Commissarissen bezet wordt door kandidaten van de ondernemingsraden. Als de directies niet bereid zijn het die kant heen te leiden, dan dient - aldus zijn advies - de ondernemingsraad die met een dergelijk verzet te maken krijgt zich ferm op te stellen en, gebruik makende van zijn vetorecht, benoemingen van andere kandidaten net zo lang tegen te houden totdat zijn doel bereikt is.

Zitten er in een Raad van Commissarissen eenmaal voor de helft personen die door de ondernemingsraad zijn aangewezen, dan hebben de werknemers, aldus nog altijd de heer Van Gorkum, een belangrijke invloed op die raad en daarmee op het beleid van grote ondernemingen. U ziet het: een goochelaar haalt het bijna niet ge-

makkelijker uit zijn hoge hoed.

Zeker, de heer Van Gorkum verzuimt niet de stenen aan te wijzen, waarover men op die weg zou kunnen struikelen. Als men hém leest zijn het allemaal maar "steentjes".

In de eerste plaats: niet alleen de ondernemingsraad heeft een vetorecht bij de benoeming van commissarissen, de aandeelhoudersvergadering heeft dat eveneens. Van Gorkum spreekt erover, maar niet meer dan terloops. Hij zegt: "Niets weerhoudt de ondernemingsleiding ervan.... om desnoods de hele Raad van Commissarissen door ondernemingsraad-kandidaten te laten bezetten (al zal dan de aandeelhoudersvergadering wel met haar vetorecht gaan zwaaien)." Meer niet. De gedachte dat de aandeelhoudersvergadering dat ook al zou kunnen doen wanneer het om een bescheidener aantal O.R.-kandidaten gaat komt niet bij hem op.

In de tweede plaats: als de commissarissenbenoeming onoplosbare moeilijkheden veroorzaakt is de SER door de nieuwe wet als beroepsinstantie aangewezen. Nu is die SER voor een derde samengesteld uit ondernemersvertegenwoordigers, voor een derde uit vakbewegingsvertegenwoordigers en voor 'n derde uit zogenaamde onafhankelijke kroonleden. "In ieder geval", zegt de heer Van Gorkum, "kan de vakbeweging in de SER de eisen van de ondernemingsraden steunen." Inderdaad, dat kan. En dan kan het evengoed gebeuren, dat de SER desondanks de directie en de aandeelhouders in het gelijk stelt. U ziet het: het receptje is wel vlug geschreven, maar het drankje dat je er op krijgt zit niet in een vloeistofdichte verpakking.

Er is nóg een steen. De wet zegt, dat de ondernemingsraad bezwaar kan maken tegen de benoeming van een commissaris indien hij vindt dat met een dergelijke benoeming de Raad van Commissarissen niet naar "behoren" zal zijn samengesteld. Wat echter is een samenstelling naar "behoren"? Daarover kan zéér verschillend worden gedacht. Men kan zich gemakkelijk voorstellen, dat de directie en de aandeelhouders daarover heel andere opvattingen hebben dan de ondernemingsraad. Men kan zich even gemakkelijk voorstellen, dat directie en aandeelhouders in een concreet geval tegen de ondernemingsraad zullen zeggen: "Er is geen sprake van, dat met de benoeming van de door ons voorgedragen kandidaat de Raad van Commissarissen niet meer naar "behoren" zou zijn samengesteld en derhalve ontvalt aan uw vetorecht iedere grond!" Door wie wil Pier van Gorkum dan laten uitmaken of er nu wél dan niet van een samenstelling van de Raad van Commissarissen "naar behoren" sprake is? Door mr. Stheeman soms?

Tot nu toe hebben we alleen nog maar over de stenen gesproken, waarover de heer Van Gorkum naar onze mening wat ál te gemakkelijk is heengestapt. Maar er liggen op de weg die hij gewezen heeft ook nog een paar keien.

Kleinste kei: Als de ondernemingsraden er inderdaad in zouden slagen om de helft van het aantal zetels in de Raden van Commissarissen bezet te krijgen door hún kandidaten, dan hebben de aandeelhouders en directies de andere helft samen. Welke helft heeft dan de grootste invloed? Wat bepalen de statuten voor het geval dat de stemmen staken? Gelooft Pier van Gorkum in alle ernst, dat de ondernemingsraden enige invloed op belangrijke beslissingen kunnen uitoefenen?

Grotere kei: de heer Van Gorkum heeft het - en dat komt omdat hij van de zo fraai geformuleerde wetsteksten uitgaat en niet van de in het bedrijfsleven nu eenmaal bestaande werkelijkheid - aan één stuk door over "de kandidaten van de ondernemingsraad" en hij doet maar net alsof met een eventuele invloed van de ondernemingsraden in de Raden van Commissarissen meteen de arbeiders invloed in die Raden van Commissarissen zouden hebben. Dat is een redenering, die wel bijzonder naief mag worden genoemd.

Precies één week voordat Pier van Gorkum zijn receptje in "De Nieuwe Linie" liet afdrukken, publiceerde Frans Leijnse in "De Groene" (van 13 mei) een beschouwing, die blijk gaf van heel wat meer realiteitszin. Er bleek duidelijk uit, dat de ondernemingsraad bepaald niet de spreekbuis van de arbeiders mag worden genoemd. "...Veel problemen van de werkplaats komen niet of niet bevredigend in de OR en vele zaken die in de OR zo mooi leken vallen bij de arbeiders volkomen verkeerd. Kennelijk zijn problemen op het niveau van de bedrijfsleiding, waarmee de OR zich bezig houdt, niet te vertalen in problemen op het niveau van de concrete arbeid en omgekeerd...", zo heette het daar. En de rest van het stuk dan doorlopend 't bewijs, dat de ondernemingsraad - bovendien een adviescollege zonder zeggenschap - niets met een arbeidersvertegenwoordiging of ook zelfs maar met iets dat daarop zou lijken heeft te maken. Een bewijs overigens, dat men voor die werknemers, die ooit korte of langere tijd van een OR deel hebben uitgemaakt, niet hoeft te leveren. De OR, die bij invoering op weerstand van tal van ondernemers stuitte, levert juist de ondernemers - en hún alleen slechts - voordelen op. Om die reden is hij, gezien vanuit het standpunt van de arbeiders een flop. Frans Leijnse somt de bezwaren en nadelen, die er voor de arbeiders aan het instituut van de OR kleven niet eens allemaal op. Niettemin zou de lezing van zijn beschouwing de heer Van Gorkum ervan hebben kunnen overtuigen, dat zijn schoonklinkende redenering eenvoudig geen been heeft om op te staan.

Dat alles echter is dan nog niet eens ons allergrootste bezwaar tegen het advies dat de heer Pier Van Gorkum aan de arbeidersklasse heeft gemeend te moeten geven. Dat allergrootste bezwaar namelijk is dit, dat de heer Van Gorkum niet slechts een veel te simpel recept geschreven heeft, maar dat dan bovendien nog gedaan heeft zonder behoorlijke voorafgaande diagnose. Wat hij voor de kwalen van deze tijd houdt zijn niet de kwalen zélf, doch slechts de gevolgen ervan.

De heer Van Gorkum schijnt werkelijk in alle ernst te menen, dat verschijnselen als fusies, bedrijfssluitingen, het onrendabel worden van bedrijven, alsmede datgene wat men "over-investering" pleegt te noemen, voortvloeien uit wanbeheer van de directies en de bestaande Raden van Commissarissen, dat bij een ándere samenstelling van de laatste voorkomen zou kunnen worden. Dat bijvoorbeeld de investeringen - om een enkele voorbeeld, maar het belangrijkste hier te noemen - ten nauwste verband houden met de gegeven produktiewijze, met de kapitaalsakkumulatie, met de concurrentiestrijd en de daarbij voortdurend dreigende kapitaalsvernietiging, dat alles wordt door hem volslagen genegeerd. Dat niet door wanbeheer alleen, maar dat ook bij goed beheer der ondernemingen de winstvoet voortdurend de neiging vertoont tot dalen en dat geen enkele Raad van Commissarissen - hoe ook samengesteld - daar een sikkepit aan kan veranderen, dát is de allerzwakste plek in heel zijn zwak betoog.

Dacht de heer Van Gorkum, dat de bewegingswetten van het kapitalistisch bedrijfsleven plotseling buiten werking zouden zijn gesteld, wanneer de helft of alle commissarissen van 'n onderneming door de OR zouden zijn aangewezen? Zelfs indien ze werkelijk door de arbeiders zouden zijn aangewezen zou er nog niets veranderen. Kapitalistische produktie is kapitalistische produktie. Om haar dat karakter te ontnemen moet niet de samenstelling van de Raden van Commissarissen gewijzigd worden, maar dienen de arbeiders de beschikking over de produktiemiddelen te hebben en daarmee over de door hen voortgebrachte produkten. Niet om een goed of een slecht bedrijfsbeheer gaat het, maar om de opheffing van de loonarbeid.

Receptenschrijver Pier van Gorkum heeft dr. voor zijn naam staan. Niet in de medicijnen nemen wij aan, want hij is docent aan de sociale academie "De Horst" in Driebergen. Niettemin is hij in onze ogen een sociale medicijnman.

=====

E N K E L E A S P E C T E N V A N H E T
B O L S J E W I S M E I N I T A L I È

EEN AANTAL MAANDEN geleden heeft de "Hessische Rundfunk" een gesproken portret van de Italiaanse bolsjewistische partij uitgezonden. Die uitzending werd samengesteld door twee Frankfurtse publicisten: Rudolf Höch en Claudio Pozzoli 1). De laatste is van Italiaanse origine. Hij kent de Italiaanse C.P. door en door uit eigen - bittere - jeugdervaringen. In haar gelederen heeft hij, eer hij zich in West-Duitsland vestigde, deelgenomen aan het Italiaanse sociale- en politieke leven van de eerste jaren na de tweede wereldoorlog. Hij behoorde zelf tot de volgelingen van de bolsjewistische politici als Longo en Togliatti tot het moment dat hem de schellen van de ogen vielen en tot de conclusie kwam dat de partij die zich "kommunistisch" noemde in werkelijkheid geen enkele kommunistische trek vertoonde en bij iedere klassenstrijd die in Italië ontbrandde aan de andere kant van de barricade stond.

Het materiaal voor de uitzending werd door Pozzoli in Rome verzameld. Hij neusde er in artikelen die in de bolsjewistische kranten in de loop der jaren waren verschenen en voerde er gesprekken, die hij vastlegde op de band. Wat hij verkreeg was meer dan hij voor een radioprogramma van één uur kon gebruiken. Een gedeelte van zijn informatie verwerkte hij in een artikel, dat in het meinummer van het Duitse blad "Links" werd gepubliceerd onder de titel "De nieuwe C.P.I. en 't oude reformisme". De strekking ervan is dat de door Palmiro Togliatti (1893-1964) geschapen "partij van een nieuw type" 2) door het blote feit dat zij een partij is tot "de oude arbeidersbeweging" behoort en in wezen even reformistisch is als welke andere partij van die oude arbeidersbeweging ook.

In dit artikel leest men al direct in de aanhef, dat de oude arbeidersbeweging een produkt is van de kapitalistische ontwikkeling en dat alle organisaties van deze oude arbeidersbeweging een deel zijn van de bestaande maatschappijstructuur. Er wordt ook geconstateerd, dat deze organisaties er op uit zijn een bepaalde positie te verwerven binnen het heersende systeem.

Zoals men ziet plaatst de schrijver in zijn opstel de C.P. van Italië tegen de achtergrond van een algemene analyse van het partijwezen en van datgene, wat als "arbeidersbeweging" placht te worden aangeduid. Het gaat hier om een analyse die volkomen afwijkt van de gebruikelijke analyses van burgerlijke politieke waarnemers, zelfs van zogenaamd "linkse" signatuur. Dat is geen wonder, aangezien Pozzoli nauwe relaties onderhoudt met radenkommunistische kringen. Maar daarom moest die analyse om voor de hand liggende redenen in de radio-uitzending - bij

1) Zij viel te beluisteren op 25 februari 1972 van 21 tot 22 uur en werd op 27 februari van 10 tot 11 uur herhaald. Wij hebben haar tot onze spijt noch de eerste, noch de tweede keer gehoord, maar wij schrijven deze beschouwing aan de hand van het volledige "draaiboek", dat Claudio Pozzoli ons ter beschikking stelde.

2) De karakteristiek "partij van een nieuw type" is noch van Pozzoli, noch, naar de lezer begrijpen zal, van ons afkomstig. Zij stamt van Togliatti, die er mee wilde uitdrukken, dat zijn organisatie-opvattingen niet volledig overeenstemden met die, welke in Moskou werden gehuldigd. Het onderscheid, dat hij belangrijk achtte, beschouwen wij als onwezenlijk. Er wordt hier niet verder op ingegaan, al werd het in de radio-uitzending wel nader toegelicht.

wijze van spreken - "achter de coulissen" blijven. Zij is, als basis, wel aanwezig maar er wordt niet van gerept. Wat de luisteraars hebben vernomen zijn de feiten. Die steunen enerzijds de analyse, krijgen anderzijds juist in het licht van die analyse pas het hun toekomende accent. Zo vullen dus radio-uitzending en opstel elkaar wederkerig aan.

In de radio-uitzending ontbrak het aan iedere poging om van het bijzondere de blik te wenden naar het algemene. Over "de oude arbeidersbeweging" en haar in wezen burgerlijk karakter werd daar niet gesproken. Het ging er om het volslagen burgerlijk karakter van de Italiaanse C.P. te demonstreren. Dat echter is gebeurd op een wijze, die even voortreffelijk als overtuigend kan worden genoemd.

De uitzending had uiteraard een titel. Zij kreeg ook een ondertitel mee. Ze luiden respectievelijk:

"NOG STEEDS NOEMEN ZIJ ZICH KOMMUNISTEN"

De lange mars van de CPI naar de "medeverantwoordelijkheid"

Beide titels, zo menen wij, gaven de luisteraars al een duidelijke aanwijzing omtrent datgene wat hun te wachten stond.

De uitzending waarin de Italiaanse C.P. geportretteerd werd begon met de muziek van "Bandiera Rossa", het lied van de rode vaan, dat zestig jaar geleden al werd gezongen door de aanhangers van de Italiaanse sociaaldemocratie en dat tot op de huidige dag hét lied óók van de Italiaanse bolsjewiki is gebleven. Daarna kwamen de spreekstemmen, die vertelden, dat de Karl Marx van d e z e bolsjewiki er precies zó uitziet als Garibaldi 3), dat zij weliswaar van de revolutie zingen en voor sommigen nog steeds "het rode gevaar" schijnen, doch dat zij in werkelijkheid zich behaaglijk in het huis van het kapitalistische systeem hebben ingericht. Vervolgens werden hun trekken de een na de ander steeds duidelijker geschilderd.

De Italiaanse C.P., zo vernamen de luisteraars, verkondigt weliswaar nog steeds, dat de rode vlag eens boven het Vaticaan zal wapperen, maar zij is er in de praktijk op uit de Italiaanse katholieken zo min mogelijk tegen de schenen te schoppen. Zij is zozeer vervuld van de gedachte, dat met het katholicisme moet worden samengewerkt, dat zij bereid is gebleken op het altaar van die samenwerking het laatste restje progressiviteit te offeren dat haar nog aankleefde. De uiterst gematigde en tamme echtscheidingswet, waarvoor zij zelf jarenlang had geijverd, wilde zij terstond prijsgeven toen de clericale rechterzijde in het Italiaanse parlement politieke dreigementen uitte. En met "het laatste restje progressiviteit" werd daarbij precies datgene bedoeld wat deze woorden uitdrukken, namelijk wat b u r g e r l i j k radicalisme dat niets uitstaande heeft met een fundamentele verandering der kapitalistische produktieverhoudingen.

Toen in 1943 de partizanen der Italiaanse verzetsbeweging het hunne hadden bijgedragen tot de val van het fascisme en van Mussolini, rijpte bij hen de gedachte, dat de burgeroorlog tegen de zwarthemden en de Duitse bezetters diende te worden omgezet in een sociale revolutie, die van Italië een "kommunistisch" land zou moeten maken. Een dergelijk plan, aldus de uitzending, strookte in genen dele met de buitenlandse politiek van Moskou. Waar dientengevolge het leidende kader van de Italiaanse C.P. naar streefde was: het herstel van een burgerlijke staat op de bodem van het kapitalisme en bekroond door de parlementaire democratie!

De uitzending herinnerde er aan, dat Palmiro Togliatti van april tot december 1944 minister was in een regering, die men een "kabinet van herstel en ver-

3) Giuseppe Garibaldi (1807-1882): held uit de Italiaanse b u r g e r l i j - ke revolutie van de 19e eeuw.

nieuwing" 4) zou kunnen noemen en dat hij, Togliatti, van december 1944 tot juni 1945 in die regering de functie had van plaatsvervangend minister-president. De uitzending memoreerde vervolgens Togliatti's optreden als minister van justitie in het christelijk-democratische kabinet van De Gasperi tot juli 1946. Het beleid van die regering was er op gericht alle radicale veranderingen ongedaan te maken die in de stormachtige tijd van Italië's bevrijding tot stand waren gekomen.

In de grootindustriële bedrijven van Noord-Italië waren onder de druk van socialistische- en bolsjewistische verzetsstrijders "bestuursraden" van onder op gevormd. Het was de Italiaanse C.P., die er aan meewerkte, dat zij zo snel mogelijk werden opgeheven. In Zuid-Italië dwong de C.P. de dagloners en arme boeren om al het land dat zij in bezit hadden genomen weer aan de oorspronkelijke eigenaren terug te geven. Opstanden van de landarbeiders tussen 1944 en 1946 werden neergeslagen op een tijdstip, dat niet slechts de sociaaldemocraten, maar ook bolsjewiki deelnamen aan de regering. Met hulp van de C.P. bloeide het kapitalisme op uit de puinhopen van de oorlog.

Toen op de brand van de tweede wereldoorlog de vloedgolf van de k o u d e oorlog volgde, werden onder Amerikaanse druk de Italiaanse sociaaldemocraten en bolsjewiki uit de regering en in de oppositie gedrongen. Maar het was een "nette oppositie". Wat de C.P. ontwikkelde was de strategie van "de vreedzame overgang naar het socialisme". Vreedzaam was het inderdaad, maar het socialisme werd er natuurlijk bij vergeten. Trouwens uit de uitzending bleek duidelijk, dat de Italiaanse C.P. er niet over peinsde daarop af te stevenen, zelfs niet op een vroeger tijdstip. Er werd een uitspraak van het partijbestuur van maart 1946 geciteerd, volgens welke het de taak van de partij was om de massa's te disciplineren en te controleren. Er zijn, aldus het partijbestuur, ook kameraden, die menen, dat de massa's tot elke prijs geremd moeten worden. Dat is verkeerd. We moeten er alleen voor zorgen, dat het optreden van de massa's niet voert tot ondoordachte handelingen. Met ondoordachte handelingen werd natuurlijk datgene bedoeld, wat de positie van het Italiaanse kapitalisme w e r k e l i j k in gevaar zou kunnen brengen.

Om dat te illustreren schilderde de uitzending zeer uitvoerig de situatie die geschapen werd met de aanslag op Togliatti op 14 juli 1948. Toen hij op de middag van die dag uit het parlement kwam werden er vier pistoolschoten op hem gelost, waarmee hij zeer ernstig werd gewond. De Italiaanse arbeiders, die volkomen ten onrechte in Togliatti en de C.P. het symbool van hun eigen klasse zagen, legden de arbeid neer, trokken de straat op, richtten barricaden op en bezetten hier en daar zelfs de fabrieken. De aanslag op Togliatti was als het ware het sein, waarop een lang smeulende onrust zich ontladde. Een koortsachtige stemming maakte zich meester van het land. "Wanneer geven jullie het teken voor de opstand?", vroeg een Italiaanse groep arbeiders aan functionarissen van de C.P. Het antwoord luidde, dat er een "protestdemonstratie" diende te worden gehouden, maar dat er vooral uiterst rustig langs de polikliniek gemarcheerd diende te worden, omdat Togliatti daar nog tussen leven en dood zweefde! Het kleine voorval, aldus de uitzending, is karakteristiek voor de houding der Italiaanse C.P., die alleen maar van parlementaire bondgenootschappen met andere politieke klieken droomde en wier leider Amendola zelfs bereid was om de naam van kommunistische partij door een andere naam te vervangen. In het resterende deel van de uitzending

4) De term "kabinet van herstel en vernieuwing" stamt natuurlijk niet van Höch en Pozzoli, maar van ons. Wij bedienen ons ervan, om een soortgelijke periode in Nederland in de herinnering terug te roepen, waar na de bevrijding 't kabinet Schermerhorn-Drees zichzelf aldus karakteriseerde.

ding werd vervolgens aangetoond, dat die bereidheid van Amendola niet zo maar een manoeuvre is, maar volledig beantwoordt aan de sociale- en politieke realiteit.

De Italiaanse C.P., zo werd er uiteengezet, respecteert het kapitalisme en de burgerlijke wetten. Feitelijk, aldus Höch en Pozzoli, is de C.P. in Italië, ofschoon niet vertegenwoordigd in de regering, niettemin een regerende partij in die zin, dat - naar een uitspraak van Amendola - de belangrijke problemen niet zonder haar kunnen worden opgelost. In de uitzending werd ook een uitspraak van de uit de C.P. getreden Rossana Rossanda geciteerd, volgens welke de Italiaanse C.P. een deel vormt van de heersende klasse. Het enige waarvoor - en dan niet eens altijd - de Italiaanse C.P. in het krijt treedt, dat zijn kleine (kapitalistische) hervormingen.

In zijn artikel in "Links" schrijft Claudio Pozzoli, dat met kapitalistische hervormingen het kapitalisme niet kan worden omgevormd. In de uitzending ontbrak een dergelijke opmerking, maar niettemin liet zij aan duidelijkheid niets te wensen over. Zowel in het artikel als in de uitzending werd de Italiaanse C.P. tenslotte gedefinieerd als een partij, die in géén geval de (proletarische) revolutie wil - integendeel, die revolutie wil verhinderen - en die zich alleen nog maar in de oppositie bevindt, doordat bepaalde delen der Italiaanse bourgeoisie haar ware karakter nog niet herkend hebben. Dat grote delen der heersende klasse dat echter al wél hebben gedaan, werd in de uitzending geïllustreerd met een uitspraak van de Italiaanse historicus Luigi Cortesi, die van mening is, dat de Italiaanse C.P., door krachtig voor een "verhoging van de arbeidsproductiviteit" te ijveren, voor de grootindustrie wel acceptabel is geworden en dat deze twee groepen elkaar zeker zullen vinden.

Aan het einde van de uitzending vernamen de luisteraars de verzekering van Sergio Segre, lid van het centrale comité der Italiaanse C.P., dat deze de bestaande maatschappij bepaald niet ten val wil brengen. Het vormde als het ware 't sluitstuk van een bewijsvoering, waaraan, naarmate de uitzending vorderde, hoe langer hoe minder viel te tornen. Waarmee tenslotte de Italiaanse partij werd vergeleken? Met de Duitse sociaaldemocratie van vóór de eerste wereldoorlog, een sociaaldemocratie, waarvan Karl Kautsky onbetwist de voornaamste representant was. De Italiaanse C.P., aldus de conclusie, noemt zich, ondanks Amendola's voorstel om die naam maar op te geven, nog altijd "kommunistisch". Nou en? Als men ziet wat zich allemaal "kommunistisch" noemt, dan kan daaraan bepaald geen enkele betekenis worden gehecht.

=====

OM WELKE REVOLUTIE GAAT HET?

DE VOORAL in Eindhoven nogal wat aanhangers tellende "Rode Jeugd" hangt wat zij zelf aanduidt als "de omsingelingstheorie van Lin Piao" aan. Het is een soort van strategische conceptie, die ontwikkeld is op basis van destijds in China bestaande verhoudingen. De kerngedachte daarvan is, dat in het geïndustrialiseerde stedelijke westen pas dan een revolutionaire situatie kan ontstaan, wanneer in de agrarische "derde wereld" de revolutie voor een groot deel is geslaagd. Alleen in agrarische landen, zo wordt daarbij geredeneerd, kan de revolutie slagen. Haar stormcentra liggen in de "derde wereld". Het is een soortgelijke gedachte als die waarmee wij ons in "Daad en Gedachte" al eens eerder bezig hebben gehouden, naar

aanleiding van een opmerking van de Pakistaanse trozskist Tariq Ali, dat "Azië vooraan marcheert in de klassenstrijd".

Toen 1) hebben we de vraag gesteld: van welke klassenstrijd spreekt Tariq Ali eigenlijk? Nu stellen we aan de "Rode Jeugd" de vraag: om welke revolutie gaat het? Het antwoord is, dunkt ons, niet moeilijk te geven. Wie ook maar enigszins vertrouwd is met die episode uit de Chinese revolutie, waarvan het begin en het einde met de jaartallen 1925 en 1927 kunnen worden aangeduid, die weet welke ervaringen aan Lin Piao's opvattingen ten grondslag liggen. Korthedshalve zullen wij ze hier met één enkele zin omschrijven: de verpletterende nederlagen die het stedelijk proletariaat van China (ruw geschat $1\frac{1}{4}$ miljoen op een inwonertal van $\frac{1}{4}$ miljard) achtereenvolgens in Sjanghai en Kanton heeft geleden. Wat de Chinese bolsjewiki (net als vóór hen de Russische trouwens) leerden was, dat de positie van een eerst in de fase van haar prille ontstaan verkerende arbeidersklasse temidden van een in hoofdzaak agrarische en vóór-kapitalistische maatschappij eenvoudig niet te vergelijken valt met die van 't moderne proletariaat in het moderne kapitalisme. Zij leerden óók, dat een maatschappijformatie niet ten onder gaat eer alle produktieve krachten ontwikkeld zijn voor welke ontwikkeling zij eigend is en dat de theoretische uitdrukking van een klassenstrijd, die in een hoger ontwikkelde samenleving gevoerd wordt, niet zonder méér op totaal ándere sociale verhoudingen kunnen worden overgedragen en toegepast.

De conceptie van Lin Piao was j u i s t , maar zij was juist voor China, alwaar de agrarische omwenteling zich aandienende en (zelfs nog in sterkere mate dan in Rusland) de wijziging der agrarische produktieverhoudingen aan de orde was. De revolutie waarop die conceptie betrekking had was: een burgerlijke revolutie met zeer bijzondere historische kenmerken. Die b u r g e r l i j k e revolutie heeft ongetwijfeld haar stormcentra in de zogenaamde "derde wereld", omdat wat men de "derde wereld" pleegt te noemen (met een overigens volstrekt verkeerde term) in het algemeen daardoor wordt gekenmerkt, dat het kapitalisme er nog niet of nog maar nauwelijks en zeer gebrekkig tot ontwikkeling is gekomen temidden van achterlijke landbouwverhoudingen. In een dergelijke wereld ligt inderdaad het accent op het platteland en de onderdrukte agrarische producenten vormen er de stottroepen van de komende omwenteling.

Wat echter hebben dergelijke verhoudingen te maken met de toestanden in de modern-kapitalistische, hoog ontwikkelde industrielanden? Totaal niets, behalve dan dit misschien, dat wat in een soms al vrij ver verleden in die industriële wereld gebeurd is om haar te vormen, morgen of overmorgen in de "derde wereld" zal geschieden, zij het in een ándere vorm. De klassenstrijd van het Europese- en het Noord-Amerikaanse proletariaat is een ándere strijd dan die welke in Azië of in Latijns Amerika aan de gang is. Hier gaat het om de proletarische revolutie, daar om de burgerlijke. Wie zonder meer over d e revolutie praat ziet die "kleinigheid" over het hoofd.

1) Zie "Daad en Gedachte", nummer 10 van november 1971.

=====